

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII – KLASA V

Podręcznik: „Wczoraj i dziś 5”, Nowa Era

Rok szkolny: 2026/2027

Przedmiot: historia

Etap: szkoła podstawowa, klasa V

Ogólne kryteria oceniania

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- w pełni opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej i programie nauczania;
- samodzielnie i twórczo rozwija własne zainteresowania historyczne;
- sprawnie posługuje się terminologią historyczną;
- samodzielnie analizuje teksty źródłowe, mapy, ilustracje, osie czasu, drzewa genealogiczne i inne źródła;
- potrafi wyciągać wnioski na podstawie informacji pochodzących z różnych źródeł;
- samodzielnie wyjaśnia związki przyczynowo- skutkowe;
- potrafi porównywać wydarzenia, procesy i ustroje;
- formułuje własne opinie i potrafi je uzasadnić argumentami historycznymi;
- tworzy rozbudowane, logiczne wypowiedzi historyczne;
- prawidłowo stosuje chronologię i posługuje się mapą historyczną;
- dostrzega związki między historią Polski a historią powszechną;
- podejmuje dodatkowe zadania, np. projekty, prezentacje, pracę ze źródłami, konkursy historyczne;
- wykazuje szczególną aktywność i zainteresowanie przedmiotem.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- bardzo dobrze opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania;
- zna najważniejsze wydarzenia, postacie, daty, pojęcia i procesy historyczne;
- poprawnie umieszcza wydarzenia w czasie i przestrzeni;

- wyjaśnia przyczyny i skutki najważniejszych wydarzeń;
- potrafi samodzielnie analizować proste źródła historyczne;
- korzysta z mapy historycznej;
- porównuje wybrane wydarzenia, postacie, ustroje i społeczeństwa;
- samodzielnie formułuje wypowiedzi dotyczące wydarzeń historycznych;
- prawidłowo posługuje się terminologią historyczną;
- potrafi wskazać znaczenie najważniejszych wydarzeń dla dalszych dziejów.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- opanował większość wiadomości i umiejętności określonych programem;
- zna najważniejsze fakty i postacie historyczne;
- zazwyczaj prawidłowo określa czas i miejsce wydarzeń;
- zna i stosuje podstawowe pojęcia historyczne;
- potrafi wskazać podstawowe przyczyny i skutki wydarzeń;
- odczytuje informacje z map, ilustracji i prostych źródeł;
- potrafi uporządkować wydarzenia w kolejności chronologicznej;
- tworzy poprawne, choć nie zawsze rozbudowane wypowiedzi historyczne;
- z niewielką pomocą nauczyciela analizuje źródła historyczne;
- potrafi dokonać prostego porównania wydarzeń lub zjawisk.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności określone programem;
- zna najważniejsze wydarzenia i postacie;
- rozpoznaje podstawowe pojęcia historyczne;
- z pomocą nauczyciela określa czas i miejsce wydarzeń;
- potrafi wymienić podstawowe przyczyny lub skutki omawianych wydarzeń;
- odczytuje podstawowe informacje z mapy i ilustracji;
- potrafi uporządkować najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej;
- udziela odpowiedzi na pytania dotyczące podstawowych treści programowych;
- tworzy krótką wypowiedź historyczną;
- przy pomocy nauczyciela analizuje proste źródło historyczne.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności konieczne do dalszego kształcenia;
- zna wybrane, najważniejsze fakty i postacie;

- z pomocą nauczyciela posługuje się podstawowymi pojęciami historycznymi;
- rozpoznaje najważniejsze wydarzenia;
- podejmuje próby określania czasu i miejsca wydarzeń;
- potrafi wskazać pojedyncze przyczyny lub skutki wydarzeń;
- z pomocą nauczyciela odczytuje podstawowe informacje z mapy, ilustracji lub tekstu;
- wykonuje proste zadania o charakterze odtwórczym;
- podejmuje pracę mimo trudności;
- jego braki nie uniemożliwiają dalszego zdobywania wiedzy i umiejętności.

DZIAŁ I. CYWILIZACJE STAROŻYTNE

Podstawa programowa wymaga m.in. porównania koczowniczego i osiadłego trybu życia, umiejscowienia w czasie i przestrzeni cywilizacji Starożytnego Wschodu, Grecji i Rzymu, charakterystyki wierzeń, systemów władzy i organizacji społeczeństwa oraz najważniejszych osiągnięć kultury starożytnej.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcia: **prehistoria, starożytność, cywilizacja**;
- rozpoznaje podstawowe cywilizacje starożytnego Wschodu;
- zna pojęcia: **pismo, faraon, polis, demokracja, cesarstwo**;
- wymienia wybrane osiągnięcia starożytnych cywilizacji;
- rozpoznaje podstawowe informacje dotyczące Egiptu, Grecji i Rzymu;
- wie, że w starożytności istniały religie politeistyczne i monoteistyczne;
- z pomocą nauczyciela wskazuje Grecję, Egipt i Rzym na mapie.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- charakteryzuje podstawowe cechy cywilizacji starożytnego Wschodu;
- wyjaśnia znaczenie rzek dla rozwoju cywilizacji;
- opisuje podstawowe zasady funkcjonowania społeczeństwa egipskiego;
- zna najważniejsze osiągnięcia Egipcjan, Greków i Rzymian;
- wyjaśnia różnicę między politeizmem a monoteizmem;
- zna podstawowe informacje o demokracji ateńskiej;
- opisuje podstawowe cechy społeczeństwa rzymskiego;
- umieszcza najważniejsze cywilizacje starożytne na mapie.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- porównuje koczowniczy i osiadły tryb życia;
- wyjaśnia wpływ warunków geograficznych na rozwój cywilizacji;
- charakteryzuje demokrację ateńską;
- przedstawia organizację społeczeństwa Aten i Rzymu;
- opisuje wierzenia Egipcjan, Greków i Rzymian;
- charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury starożytnej;
- poprawnie posługuje się mapą historyczną;
- wyjaśnia podstawowe związki przyczynowo-skutkowe.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- szczegółowo porównuje cywilizacje starożytnego Wschodu, Grecji i Rzymu;
- analizuje zalety i ograniczenia demokracji ateńskiej;
- wyjaśnia znaczenie prawa rzymskiego dla późniejszych dziejów Europy;
- porównuje systemy sprawowania władzy w Atenach, Egipcie i Rzymie;
- analizuje osiągnięcia starożytnej nauki, filozofii, architektury i sztuki;
- wyjaśnia znaczenie narodzin chrześcijaństwa;
- samodzielnie analizuje proste źródła dotyczące starożytności.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie analizuje i porównuje cywilizacje starożytnego świata;
- dostrzega wpływ osiągnięć starożytności na współczesną Europę;
- formułuje własne wnioski dotyczące demokracji, prawa, kultury i religii;
- interpretuje różnorodne źródła historyczne;
- samodzielnie wyszukuje dodatkowe informacje;
- przedstawia własną, logiczną narrację historyczną dotyczącą wybranego zagadnienia.

DZIAŁ II. BIZANCJUM I ŚWIAT ISLAMU

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- zna pojęcia **islam, muzułmanin, kalif**;
- wie, kim był Mahomet;
- wskazuje na mapie Półwysep Arabski i Cesarstwo Bizantyjskie;
- rozpoznaje Konstantynopol;
- wymienia podstawowe osiągnięcia kultury bizantyjskiej.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- opisuje okoliczności narodzin islamu;
- przedstawia podstawowe zasady islamu;
- wskazuje obszary ekspansji Arabów;
- charakteryzuje Cesarstwo Bizantyjskie;
- wymienia osiągnięcia kultury bizantyjskiej;
- wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem wschodnim i zachodnim.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny ekspansji Arabów;
- charakteryzuje cywilizację muzułmańską;
- wyjaśnia znaczenie Konstantynopola;
- opisuje osiągnięcia Bizancjum;
- porównuje chrześcijaństwo zachodnie i wschodnie;
- wskazuje wpływ cywilizacji muzułmańskiej na Europę.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- wyjaśnia rolę Bizancjum w zachowaniu dorobku starożytności;
- analizuje wpływ islamu na rozwój nauki, kultury i gospodarki;
- porównuje cywilizacje chrześcijańskiej Europy, Bizancjum i świata muzułmańskiego;
- samodzielnie analizuje mapy przedstawiające ekspansję Arabów.

- **Ocena celująca – 6**

Uczeń:

- samodzielnie analizuje znaczenie Bizancjum i cywilizacji muzułmańskiej dla rozwoju Europy;
- dostrzega wielokierunkowe kontakty między cywilizacjami;
- wykorzystuje różne źródła do przedstawienia wybranego problemu;
- formułuje własne wnioski i argumentuje swoje stanowisko.

DZIAŁ III. ŚREDNIOWIECZNA EUROPA

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie **średniowiecze**;
- zna pojęcia: **król, cesarz, papież**;
- rozpoznaje podstawowe symbole związane ze średniowieczem;
- zna rolę Kościoła w średniowiecznej Europie.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie chrześcijaństwa dla średniowiecznej Europy;
- charakteryzuje władzę królewską;
- wyjaśnia rolę papieża;
- przedstawia podstawowe relacje między władzą świecką i duchowną;
- zna najważniejsze cechy społeczeństwa średniowiecznego.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- charakteryzuje władzę królewską, cesarską i papieską;
- wyjaśnia przyczyny konfliktów między władzą świecką i duchowną;
- przedstawia rolę Kościoła w średniowieczu;
- posługuje się podstawową terminologią dotyczącą średniowiecza;
- potrafi wskazać ciąg przyczynowo- skutkowy wybranych wydarzeń.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- analizuje relacje między papieżem, cesarzem i królem;
- wyjaśnia znaczenie chrześcijaństwa dla organizacji społeczeństwa;
- porównuje zakres władzy różnych średniowiecznych władców;
- samodzielnie interpretuje źródła dotyczące średniowiecznego społeczeństwa i władzy.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie analizuje funkcjonowanie średniowiecznego systemu władzy;
- dostrzega różne aspekty konfliktów politycznych i religijnych;
- przedstawia własne wnioski na podstawie kilku źródeł;
- potrafi zaprezentować wybrane zagadnienie w formie rozbudowanej wypowiedzi lub projektu.

DZIAŁ IV. SPOŁECZEŃSTWO I KULTURA ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY

Podstawa programowa obejmuje m.in. system lenny, stany społeczne, życie na wsi i w mieście, kulturę rycerską i miejską, style romański i gotycki oraz rolę Kościoła i zakonów.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- zna pojęcia: **feudalizm, lenno, rycerz, mieszczanin, chłop**;
- wymienia podstawowe stany społeczne;
- rozpoznaje zamek, kościół romański i gotycki;
- zna podstawowe cechy życia w średniowieczu.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- wyjaśnia podstawowe zasady systemu lennego;
- wymienia stany społeczne;
- opisuje życie chłopów i mieszczan;
- przedstawia podstawowe cechy kultury rycerskiej;
- rozpoznaje podstawowe różnice między stylem romańskim i gotyckim;
- wyjaśnia rolę klasztorów.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- charakteryzuje system feudalny;
- porównuje życie mieszkańców wsi i miasta;
- opisuje kulturę rycerską;
- porównuje styl romański i gotycki;
- wyjaśnia rolę zakonów w średniowiecznej Europie;
- rozpoznaje średniowieczne zabytki na podstawie ilustracji.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- analizuje strukturę społeczeństwa średniowiecznego;
- wyjaśnia zależności między poszczególnymi grupami społecznymi;
- porównuje kulturę rycerską i miejską;
- samodzielnie analizuje dzieła architektury średniowiecznej;
- wskazuje znaczenie Kościoła dla rozwoju kultury, edukacji i piśmiennictwa.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie analizuje funkcjonowanie społeczeństwa feudalnego;
- interpretuje średniowieczne zabytki jako źródła historyczne;
- potrafi wyciągać wnioski na podstawie tekstów, ilustracji i materiałów kartograficznych;
- przygotowuje rozbudowaną prezentację dotyczącą wybranego elementu kultury średniowiecznej.

DZIAŁ V. POLSKA W OKRESIE WCZESNOPIASTOWSKIM

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- zna pojęcie **Piastowie**;
- wie, kim był Mieszko I;
- zna datę chrztu Polski – **966 r.**;
- wie, kim był Bolesław Chrobry;
- wskazuje Polskę pierwszych Piastów na mapie.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- przedstawia początki państwa polskiego;
- wyjaśnia przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I;
- wymienia najważniejsze skutki chrztu Polski;
- opisuje panowanie Bolesława Chrobrego;
- zna znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego;
- przedstawia podstawowe informacje o społeczeństwie pierwszych Piastów.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie chrztu Polski dla państwa i jego mieszkańców;
- charakteryzuje politykę Mieszka I;
- przedstawia osiągnięcia Bolesława Chrobrego;
- wyjaśnia znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego;
- opisuje organizację państwa pierwszych Piastów;
- posługuje się mapą Polski wczesnopiastowskiej.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- analizuje przyczyny i skutki chrztu Polski;
- ocenia znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego;
- charakteryzuje rozwój monarchii Bolesława Chrobrego;

- wyjaśnia kryzys monarchii piastowskiej w XI wieku;
- porównuje sytuację Polski z sytuacją innych państw europejskich.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie analizuje proces powstawania państwa polskiego;
- przedstawia różne aspekty chrystianizacji Polski;
- interpretuje źródła dotyczące początków państwa polskiego;
- formułuje własne oceny znaczenia panowania pierwszych Piastów;
- dostrzega związki między dziejami Polski i Europy.

DZIAŁ VI. POLSKA W OKRESIE ROZBICIA DZIELNICOWEGO

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- zna pojęcie **rozbiecie dzielnicowe**;
- zna postać Bolesława Krzywoustego;
- zna podstawowe informacje o testamencie Bolesława Krzywoustego;
- wie, że Polska została podzielona na dzielnice;
- zna pojęcie **zjednoczenie Polski**.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny rozbicia dzielnicowego;
- przedstawia jego podstawowe skutki;
- zna najważniejsze dzielnice Polski;
- opisuje przemiany społeczne i gospodarcze;
- wyjaśnia znaczenie osadnictwa;
- przedstawia proces zjednoczenia Polski.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- wyjaśnia zależności między decyzją Bolesława Krzywoustego a rozbiem dzielnicowym;
- przedstawia skutki polityczne i gospodarcze rozbicia;
- opisuje rozwój miast i wsi;
- wyjaśnia znaczenie lokacji;
- charakteryzuje proces zjednoczenia Polski.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- analizuje przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego;
- wyjaśnia przemiany gospodarcze i społeczne tego okresu;
- ocenia znaczenie procesu jednoczenia państwa;
- analizuje rolę poszczególnych władców w zjednoczeniu Polski;
- poprawnie wykorzystuje mapy historyczne.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie analizuje proces rozbicia i zjednoczenia Polski;
- dostrzega zarówno negatywne, jak i pozytywne skutki przemian XIII wieku;
- wykorzystuje różnorodne źródła historyczne;
- formułuje własne, argumentowane oceny dotyczące znaczenia zjednoczenia Polski.

DZIAŁ VII. POLSKA W XIV I XV WIEKU

Podstawa programowa obejmuje m.in. zmiany granic Polski w XIV i XV wieku, dokonania Kazimierza Wielkiego oraz przyczyny i następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń:

- zna postać **Kazimierza Wielkiego**;
- zna pojęcie **unia**;
- wie, że Polska zawarła unię z Litwą;

- rozpoznaje postacie Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły;
- zna podstawowe informacje o państwie polskim w XIV i XV wieku.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń:

- wymienia najważniejsze dokonania Kazimierza Wielkiego;
- zna przyczyny zawarcia unii Polski z Litwą;
- przedstawia podstawowe informacje o dynastii Jagiellonów;
- zna znaczenie bitwy pod Grunwaldem;
- opisuje podstawowe zmiany terytorialne Polski.

Ocena dobra – 4

Uczeń:

- charakteryzuje politykę wewnętrzną Kazimierza Wielkiego;
- przedstawia jego politykę zagraniczną;
- wyjaśnia przyczyny zawarcia unii Polski z Litwą;
- opisuje znaczenie unii dla obu państw;
- przedstawia znaczenie bitwy pod Grunwaldem;
- posługuje się mapą Polski i Litwy w XIV–XV wieku.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń:

- analizuje dokonania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach;
- ocenia znaczenie jego reform dla rozwoju państwa;
- analizuje przyczyny i następstwa unii polsko-litewskiej;
- wyjaśnia znaczenie zwycięstwa pod Grunwaldem;
- porównuje sytuację Polski przed unią i po jej zawarciu;
- samodzielnie analizuje źródła historyczne.

Ocena celująca – 6

Uczeń:

- samodzielnie dokonuje oceny panowania Kazimierza Wielkiego;
- analizuje długofalowe znaczenie unii polsko-litewskiej;
- dostrzega znaczenie Polski i Litwy w Europie Środkowo-Wschodniej;
- potrafi argumentować własne stanowisko;
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł i łączy zawarte w nich informacje;
- przygotowuje rozbudowaną prezentację, projekt lub inną pracę historyczną